

מלוך יקדין ויהיושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהצירא שליט"א

מִי־הָרֵא חֹזֶה־פֶּא

חֹזֶה־פֶּא דְאֹרֵי־תֶא יסוד חדש ונפלא על הפרשה

מרכבה לשכינה

איברי הנפש פעולתן ע"י הכלים שהם איברי הגוף. ומזון האיברים הרוחנים הוא על ידי קיום התורה הכלולה מתרי"ג מצות כדמיון תרי"ג אברי הגוף, וכל אבר מרמ"ח איברים ניזון מן מצוה פרטיות מתיחסת לאותו אבר, וכאשר מוכח מש"ס דמכות (כג:): אשר נבאר אח"ז.

וכ"כ הרב אלקי מה"ר חיים ויטאל בספרו שער הקדושה (ח"א ש"א) וז"ל: וכל אבר וכו' וכאשר יחסר לאדם קיום איזה מצוה גם האבר הפרטי המתיחס לאותו מצוה יחסר ממנו מזונו הנמשך לו משם הוי"ה, כמ"ש (נחמיה ט ו) ואתה מחיה את כולם, כי בשם הוי"ה תלוין כל המצות כמו שאמרו חז"ל (תקו"ז) י"ה עם שמי שס"ה ו"ה עם זכרי רמ"ח וכו'. לכן צריך האדם לחפש בכל כוחו לקיים כל תרי"ג מצוות וכאשר יקיים איזה מצוה עשה יכוין להסיר מהאבר הפרטי של נפשו המתיחסת אל המצוה ההוא זוהמת הקליפה ההיא ואז תחול עליו אבר המצוה הקדושה ההיא אחר הסתלק הזוהמא, וכן במניעת העבירה יכוין שעי"כ יסולק הזוהמא אשר בגיד הפרטי של הנפש המתיחסת לאותו עבירה, ואז יוכל להמשיך שפע הרוחני הנמשך דרך הצינור הרוחני ועי"כ נעשית נפשו כסא ומרכבה אל קדושתו ית', וזה סוד האבות הן הן המרכבה, עכ"ל ודפח"ח.

ודע והבין דבריו הקדושים שהוא כלל גדול לכל התורה והעבודה, להגיע למדרגת ואתם הדבקים בה' וגו' ולמצות עשה ובו תדבק וגו', ע"כ].

ואצל האבות הקדושים מצינו שקיימו כל התורה כולה לפני שניתנה, ומנין ידעו את התורה? אלא שבגודל מעלתם ראו בכל אבר ואבר שבגופם את הענין הרוחני הטמון בו ובכך הבינו והשיגו כנגד איזו מצוה הוא מכוון, וזה מה שאמר המדרש (ב"ר פצ"ה) על אברהם אבינו: 'מהיכן למד אברהם את התורה רבן שמעון אומר נעשו שתי כליותיו כשתי כדים של מים והיו נובעות תורה וכו' רבי לוי אמר מעצמו למד תורה, היינו שהשכיל בגופו בפנימיות הדבר ובכך הבין ולמד את התורה וכנאמר 'מבשרי אחזה אלוה' (איוב יט כו), ומסיבה זו אמרו חז"ל (ב"ר פמ"ז): 'האבות הן הן המרכבה, כיון שהשכילו בגופם להבין שאינו רק בשר ודם הנראה לעינים רק נברא בצלם ומכוון כנגד תרי"ג מצוות התורה שהם תלויים בשמו הגדול יתברך.

דברים עליונים וכפי שהאריך בזה בזה"ק בהרבה מקומות.

ובתיקוני זוהר (בהקדמה) משמע שבשם הוי"ה תלוין כל המצוות שהרי כתב שם עה"פ 'זה שמי לעולם וזה זכרי לדור דור' (שמות ג טו), 'זה שמי יחד עם י"ה' בגימ' שס"ה ו'זכרי יחד עם ו"ה' בגימ' רמ"ח. הרי שהמצוות שהם כמנין אברין של האדם קשורות ודבוקות בשמו יתברך והוא בעצם מה שאמרו (ראה זוה"ק ח"ג עג.) 'קוב"ה אורייתא וישראל חד'.

[בספה"ק **תולדות יעקב יוסף** בהקדמתו כתב בזה"ל: ידע האדם וישכיל היצור נוצר כי גוף האדם איננו האדם רק לבוש האדם, נוצר ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, והש"י נפש בו נפש חיה כלולה מרמ"ח איברים ושס"ה גידים רוחניים ויתלבשו תוך רמ"ח איברים של הגוף, ואז פועלים

דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וּגְו' (יב, ב).

ששת ימים ברא ה' את השמים ואת הארץ, בהם נבראו כל תולדותיהם, הדומם והצומח, וכל החיות והעופות, אך המעולה שבנבראים הוא האדם. האדם הוא מלשון 'אדמה לעליון' ובבריאתו נאמר 'ויברא אלקים את האדם בצלמו בצלם אלקים ברא אותו' (בראשית א כז), ואמרו חז"ל (אבות פ"ג מ"ד) 'חביב אדם שנברא בצלם', ויש להבין ענינו.

בתוה"ק נתן לנו השי"ת תרי"ג מצוות, רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה, וכגופו של אדם בו יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים, ואין זו משוואה בעלמא אלא שכל אבר שבגוף האדם מקבל את חיותו מקיום אחת ממצוות התורה שהיא ונותנה אחד הם, כי גוף האדם מכוון כנגד

מִילְתָּא דְפַלְיָאָה

מסירות נפש יסוד לכל השגות בני ישראל

דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אֲשֶׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיִלְדָה זָכָר וּגְו' (יב, ב).

ואף אל זה נביט שבעצם בעיקר תולדתם נוצרו בני ישראל לתכלית זו שיעמדו מול כל טבע שבעולם וכל חשק ורצון יתבטל לעומת רצון הבורא כהמס דונג באהבה רבה, כדברי **השפת אמת** (וירא תרנ"ח ד"ה וירא): 'כי מה שהיה שרה עקרה ואחר כך ניתן לה יצחק בדרך נס, היה הכל הכנה לדורות שיוכלו הצדיקים להפוך את הטבע, וכך כתב **החידושי הרי"ם** (ספר הזכות שמות ד"ה ואלה) כי לידת כלל ישראל היה בדרך נס מהאי טעמא, ולהראות כי בני ישראל עיקר מהותם למעלה בשמים ונשתלחו נשמות בני ישראל בעולם הזה לתקן העולם'.

לידת האדם עפ"י נס שיוכל להתעלות על טבעו

כח זה שלמעלה מן הטבע נמצא גם בכל אדם בפרטות, ומטעם זה כל סדר לידת האדם הוא על פי נס, ומתחילת יצירתו נמצא בו כח על טבעי זה, כמו שכתב **השפת אמת** (תזריע תרל"ב ד"ה במדרש): ולזאת היה בריאת האדם בנס, והלא היה יכול הקדוש ברוך הוא לעשות תולדת האדם על פי טבע, והרי בלידת האדם נס נגלה, כמו שכתבו במדרשים ז"ל וכנראה לעינים, רק שהרצון להיות התחלת בריאת האדם במקום הנפלאות, שיוכל להתדבק תמיד בשורשו העליון שלמעלה מהטבע, עכ"ק. שיחזק האדם את עצמו בידיעה זו, שיש בו הכח מעת ראשיתו לחיות מעל לטבע העולם.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

האור המקיף את האדם בעת ההכנה למצוה ועשיית המצוה

אשה כי תזריע וגו' (יב, ב).

בכלל החיות שמקבלים מעשיית המצוות נכלל גם ענין האור שיורד על האדם מן השמים, כמו שכתב **האריז"ל** (עץ חיים שער ב ענף א) שכשאישי ישראל מקיים מצוה יורד עליו משמים אור פנימי, וכשמהדר ומזדרז במצוה יורד עליו אור מקיף, והאורות הללו שומרים ומגינים עליו בבחינת 'חונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם', וכן מאירים לו ברמ"ח איבריו הפנימיים וכן רמ"ח המקיפים. ויותר מזה כתב **בנפש החיים** (שער א פ"ו הגה"ה) שכשאדם רק חושב לעשות מצוה כבר יורד עליו אור גדול מן השמים, וקדושה עליונה חופפת עליו וסובבת אותו, ועל ידי זה הקדושה ואור המקיף הוא דבוק בקב"ה גם בחייו, וזהו שאמר הכתוב (דברים ד ד) 'ואתם הדבקים בה' אלקיכם' גם בעודכם 'חיים כולכם היום'.

והנה אחר כך האור ההוא מסייע לו לגמור את המצוה ולקיימה בשלימות, כמו שאמרו ז"ל (יומא לח:): הבא ליטרה מסייעין אותו, וגם מושכת וגוררת את ליבו לסגל עוד כמה מצוות, מאחר שהוא חוסה בצל כנפי הקדושה בסתר עליון ויושב בגן עדן ממש, ואין מקום להיצר הרע לשלוט בו ולהסיתו ולהדיחו מעסק המצוות. ובזה פירש הכתוב **אשר יעשה אותם האדם וחי בהם**, 'בהם' היינו בתוכם ממש, שישים האדם אל ליבו בעת עשיית המצוות, ויבין וירגיש בנפשו שהוא מסובב ומלושב בקדושה עליונה ורוח נכון נתחדש בקרבו, שהרי הוא מסובב אז בקדושת המצוה ומוקף מאוירא דגן עדן.

כח הרצון מסייע להשלים את המצוה

אכן כח הרצון של האדם בלב ונפש כל כך גדול והיא העיקר בקיום מצוות ה', שהרי כידוע קיום מעשה המצוה אינו כל כך ברשותו של אדם הן מחוסר השגתו בהם, וגם מצד תחבולות היצר הרע שמעכבים את האדם מלקיים את המצוות, ובזכות הרצון והמחשבה הטהורה שעושה וחושב האדם בשלימות, גורם שיהיה סיפק בידו

לקיימה הלכה למעשה, ואז הקדוש ברוך הוא עוזר לו להתגבר על היצר. ובאמת בחסד ה' עלינו הרי הוא בעצמו נותן לעמו ישראל את הרצון לעבדו בלבב שלם, וכמו שפירשו בספרים הקדושים על הפסוק (תהלים קמה יט) 'רצון יראיו יעשה', הכוונה שהקב"ה עושה ומכניס הרצונות בליבות יראיו לקיים מצוות להתפלל תפילות ולעשות מעשים טובים, והלוא איתא שאין דבר העומד בפני הרצון, וממילא אם הרצון שלם אזי יקיים בו מאמרם ז"ל 'הבא ליטרה' דהיינו אפילו במחשבה וברצון 'מסייעין אותו' לגומרה בשלימות.

נוח לו לאדם שלא נברא כי אם יעבור עבירות אין לו במה לחיות

הלוא אמרו חז"ל בגמרא עירובין (יג:): שבמשך שנתיים ומחצה נחלקו בית שמאי ובית הלל האם נוח לו לאדם שנברא או לא, ולבסוף נמנו וגמרו נוח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא, ועכשיו שנברא יפשפש או ימשמש במעשיו, ופירוש הדברים ש'נמנו' לשון מנין, וכיון שמנין הלאוין מרובה על העשין, הרי האדם קרוב יותר לעבור עבירות מאשר לקיים מצוות, ולפיכך נוח לו שלא נברא משנברא, אולם אם ימשמש ויפשפש במעשיו יהיה לו זכות קיום. הרי לנו ראייה מוכחת שכל בריאת האדם וחיותו בזכות קיום המצוות, ואם יש איזה חשש שיעבור על עבירות או לא יקיים מצוות, נוח לו שלא נברא, כי מאיפה יקח חיות וזכות קיום לרמ"ח איבריו ושס"ה גידיו.

בעל מחשבות ורצונות טובות נח לו שנברא

אמנם זה אינו אלא בבחינת המעשים, אבל בכח המחשבה יכול להרבות מנין העשין על הלאוין, כי הקב"ה מצרף מחשבה טובה למעשה, ומונה גם את המחשבה וגם את המעשה, ונכפל מנין העשין והם מרובין יותר מן הלאוין, ובאופן זה בודאי הוא קרוב לשכר ורחוק מן ההפסד. ומכאן רואים גודל כוחם של מחשבות טובות שהם מרוממים את האדם עד שיאמר עליו 'נוח לו שנברא משלא נברא'.

בריאת האדם בסוף מעשה הבריאה אך במחשבה תחילה

לפיכך כשדרשו רבותינו ז"ל (ב"ר ח א, ויק"ר יד א) בפסוק (תהלים קלט ה) 'אחור וקדם צרתני' וגו' שהאדם נברא אחרון, ביארו כוונתם בספרים שבמעשה נברא האחרון, ואילו במחשבה היה הוא הראשון כמו שמובא במדרש (ב"ר א ד) 'מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר'. ולפי דברינו הנ"ל יתפרש כוונתם כמין חומר, כי על פי מעשי האדם באמת נוח לו שלא נברא ולכן נברא אחרון לכל הברואים, אולם במחשבה הרי על פי רוב מחשבותיו הטובות נוח לו שנברא ומן הדין שיברא קודם לכל הנבראים. בזה יובן גם מה שאמרו במדרש שם (ויק"ר יד א) תורתו של אדם דהיינו 'אשה כי תזריע', נתפרשה אחרי שכתוב 'זאת תורת הבהמה', כפי סדר יצירתם שיצירת האדם היתה אחר יצירת בהמה חיה ועוף, ואם זכה אדם לקיים רצון ה' יתברך בכל מעשיו ומחשבותיו אז כל העולם נברא לכבודו ואומרים לו 'אתה קדמת לכל מעשה בראשית', ואם לאו אומרים לו 'יתוש קדמך, שלשול קדמך', כי אדם כזה שאין מחשבותיו לשמים הלוא נח לו שלא נברא כלל ובודאי יתוש קודם לו.

הערכה לעצם הבריאה שבראנו השם יתברך

מעתה נבין את אשר לפנינו ונשריש בקרבנו מה הם חיינו ובמה נחשבים אנחנו שיש לנו חיים, לשם מה קיבלנו את המתנה הנקראת חיים, הרי נמנו וגמרו שנוח היה שלא נבראנו כלל, אם כן מוכח שחיינו טעם עליון יש בהם והוא הוא עיקרם, ויש בכך עבודה הן בסור מרע והן בעשה טוב וכמו שפירשו בגמרא הנ"ל 'עכשיו שנברא יפשפש במעשיו', דהיינו יבדוק בחורים ובסדקים אם יש בהם חלילה שמץ עוון או חסר איזה מצוה, ויסור מרע זה ויחיה. ואמרי לה ימשמש במעשיו, היינו המעשים הטובים עצמם לראות האם שלמים הם או נעשו עם פניות והם חסרי חיות והתלהבות.

תענוג בעבודת השי"ת

שלומד כל התורה כולה בראשית התהוותו הוא מקבל בזה שייכות ודביקות ללימוד התורה ואהבתה ונספגת בדמו וברמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, ובכך יכול הוא בכל מהלך חייו, אף בזמניו הקשים, לשוב ולהתעורר ולדבוק בימים הראשונים.

ונראה להוסיף שכפי ששייך הדבר בכל נפש ישראל שמשמים נותנים לו לאדם תענוג בקיום התורה והמצוות כדי שיהיה לו שייכות וקרבה אל הענין ובכך יוכל להשיגו בקלות יותר, כן הוא בזמן בכללות ישראל שבמהלך הדורות, ולכן מצינו שהאבות הק' קיימו את כל התורה כולה למרות שלא נצטוו, כי בכך הם הכינו לנו הדרך להשיג את דרך עבודת השי"ת כראוי, והתענוג שהיה לאבותינו בשמירת התורה והמצוות הוא כעין סליחת דרך להשפיע עלינו את נועם ומתיקות שמירת דרך התורה וקיום המצוות מתוך תענוג ואהבה.

אך ודאי לא רק בתחילת העבודה משפיע השי"ת תענוג לאדם בעבודתו, אלא גם בהמשך דרכו כשרואה השי"ת שהאדם עדיין לא תיקן מדותיו, הוא משפיע עליו התעוררות שהיא בבחינת מתנת חנים לעוררו ולהחיותו שלא ישתקע בתסביכי היצר, ומזמן לזמן מטעימין לו עריבות ומתיקות וחיות גדול בעבודת השי"ת כדי שירגיש מה צפון לו בעוה"ב באם ישקיע ויעמול, כי לפי ההשקעה כך התמורה, אך תענוג זה אינו מתקיים רק אם יתייגע ויעמול להשיגו, כי מידי פעם נותנים לו קצת ונוטלים עד שיזכה לזה מכח מעשיו ותהיה המתיקות בר קיימא בידו ויזכה להתענג על השם.

א. ראה **כתר שם טוב** (ח"א עה"פ ויהי ערב), ובמאור **ושמש** (יתרו ד"ה ויספר משה) כתב בזה"ל: וזהו שאיתא בספר רוקח שאין חזוק בחסידות כתחלתו, ר"ל שבתחלת החסידות מראה לו הקדוש ברוך הוא הארה גדולה אבל אחר כך נסתם ממנו זאת הארה עד שצריך לבקש אחריה היטב לחזור לחסידות הראשון שהתחיל, וזהו נקרא בכתבים גדלות ראשון, ר"ל שהקדוש ברוך הוא מאיר מעצמותו לבן אדם אלהותו יתברך, ואחר כך בא אדם לקטנות השכל שנסתם ממנו השכל הראשון, ואחר כך צריך התאמצות רב לבא לשכל הקדום ולהשתוקקות שהיה לו בהתחלה, עכ"ל. ויסוד הענין מובא באריכות בכתבי האריז"ל (פע"ח שער חג המצות פ"א ועוד).

כדי שתהיה ההטבה הטבה שלמה, ידע בחכמתו הנשגבה שראוי שיהיו המקבלים אותה מקבלים אותה ביגיע כפם, כי אז יהיו הם בעלי הטוב ההוא, ולא ישאר להם בושת פנים בקבלם הטוב, כמי שמקבל צדקה מאחר. ועל זה אמרו (ירושלמי ערלה פ"א ה"ג): מאן דאכיל דלאו דיליה בהית לאסתכולי באפיה.]

מה שיש להוסיף בזה, הוא שפעמים למרות כל הקושי וההסתר המזדמן בהמשך הדרך, יכול האדם להעיד על טעם ערב ותענוג בלתי נלאה שהיה מנת חלקו בראשית דרכו על מפתן העבודה, ולכאורה ע"פ האמור יש להבין מהי תכלית ההנאה והתענוג הניתנת משמים למי שנשא ליבו לעבוד את בוראו, ומדוע בראשית הדרך הדבר שונה.

ענין זה הוא אחד מהיסודות המובאים בספרי **הבעש"ט הק'** ותלמידיו, והוא שבתחילה מביאים את האדם לבחינת 'גדלות', היינו שמטעימים אותו בחשיבות התורה והמצוות ומעשים טובים כדי שידע את מתיקות הענין וכדי שיהיה לו דביקות בזו המדריגה ויוכל להשיגה, ולאחר מכן נוטלים ממנו את התענוג הזה ובא לבחינת 'קטנות' כדי שיעבוד ויעמול עד ישיג הענין ביגיע כפיו ויבוא לבחינה הראשונה בכח מעשיו ובכך יזכה לשכר הצפון לצדיקים הנהנים מיגיעם ועמלם בדין, והדבר דומה לאדם הבא לקנות בחנות המציגה מיני מגדים למכירה ומטעימים אותו תחילה בחינם כדי שיהיה להוט אחרי הדבר וכאשר מוצא בו חן מבקשים ממנו שישלם על כך כדי להשיגו בדין.

לאחר הבנת הדברים נראה לומר שמטעם זה תינוק במעי אמו מלמדים אותו כל התורה כולה (נדה ל:), למרות שביציאתו לאויר העולם בא מלאך ומכה על פיו ומשכחו, כי בכח זה

דבר אל בני ישראל לאמר אשה פי תזריע וילדה זכר וגו' (יב, ב).

דרכו של האדם החפץ לעבוד את השי"ת ולעשות רצונו אינה סלולה וחסרת מכשולים, פעמים רבות למרות הרצון הטוב שגובר הקושי גובר כנגדו שבעתיים. יהודי חפץ לעשות רצון אביו אך משום מה פעמים התחושה היא כאילו מעשיו אינם רצויים, כי בלאו הכי מדוע דרכו אינה בטוחה, מדוע עליו להיאבק עם יצרו ולהתמודד מול כל הקשיים הנערמים בפניו ומונעים ממנו את הרצון להתקרב.

התשובה לדבר ידועה לכל ההוגה בספרים הקדושים בטעם ירידת הנשמה לעוה"ז, כי בכך ניתן להבין את רצון השי"ת בכל קושי והתמודדות. אכן יכל השי"ת שהוא תכלית הטוב לברוא את העולם נטול נסיונות וקשיים ולהבטיח את דרכו של החפץ בעבודתו יתברך, אך באם כך היו הדברים היה השכר המגיע עקב מעשינו הטובים בבחינת 'נהמא דכיסופא' - לחם של בושה, כי לקבל שכר על פעולה שנעשית בקלות אינו שונה מלקבל מתנה שאין בה גמול, וכאותו ענין הניצב בדלת ומבקש: 'הבו לי לאכול אע"פ שאיני כדאי ואיני ראוי...'. ופניו בושים. וע"כ רצון השי"ת הוא שנשיג את שכרינו בכח הזרוע, ובכך שנעמול, נתגבר ונצלח כל קושי והתמודדות נקבל בדין את המגיע לנו, ונזכה לגמול שאין בו בושה וכלימה, כי אכן בדין אנו ראויים לקבל פרי עמלינו.

[יסוד הדברים הוא בספרי קבלה, ראה **מגיד מישרים** (בראשית) מה שהאריך המגיד לבאר להב"י בזה, וראה **בדעת תבונות** לרמח"ל (יח) שכתב בזה"ל: מה שנוכל להשיג בענין זה הוא, כי האל ית"ש הוא תכלית הטוב ודאי. ואמנם מחוק הטוב הוא להטיב, וזה הוא מה שרצה הוא ית"ש - לברוא נבראים כדי שיוכל להטיב להם, כי אם אין מקבל הטוב אין הטבה. ואמנם

